

Wanneer maak ik de meeste kans om EEN WATERHOOS te zien aan onze kust?

Gert Coone¹

Ze behoren tot de spectaculairste weerfenomenen die aan onze kust te zien zijn: waterhozen. En eigenlijk zijn ze niet eens zo zeldzaam. Wie geregeld in de late zomer of vroege herfst gaat wandelen op het strand én oog heeft voor fraaie wolkenluchten, moet ze ongetwijfeld al eens gezien hebben.

HOE ONTSTAAT DEZE PIROUETTE VAN ZEELUCHT?

Waterhozen ontstaan als er een groot temperatuurverschil is tussen de onderste luchtlagen en die op enkele kilometers hoogte. Dat is meestal het geval als het zeewater nog op zijn warmst is en er op hoogte stilaan koudere lucht begint binnen te sijpelen vanuit het hoge noorden. In de late zomer en de vroege herfst dus. Het zeewater warmt de lucht aan het zeeoppervlak op. Warme lucht is lichter dan koude lucht en stijgt dus op. Op een paar honderd meter hoogte koelt die vochtige lucht opnieuw af en raakt daarbij verzadigd met waterdamp. Hierdoor vormen zich stapelwolken (cumuli) boven zee. De lucht die onder de wolk opstijgt, wordt vlak boven zee weer aangevuld met lucht uit de omgeving. Omdat dit niet vanuit alle richtingen met dezelfde kracht gebeurt, gaat de stijgstroom erg langzaam roteren. Heel soms gebeurt er dan iets merkwaardigs. Dan wordt de roterende luchtkolom uitgerokken en gaat hij steeds sneller ronddraaien. Net als een kunstschaatser bij een pirouette zich eerst klein en breed maakt, maar daarna altijd maar sneller gaat ronddraaien als ze zich langzaam opricht en daarbij haar armen steeds strakker naast haar lichaam houdt.

NERGENS ZO VAAK TE ZIEN ALS BIJ ONS!

Dit fenomeen kan zich alleen voordoen als er weinig of geen windschering is. Windschering wil zeggen dat de wind in kracht toeneemt en van richting verandert met de hoogte. Meestal is dat wel het geval en wordt de langzaam roterende, stijgende luchtkolom al vrij snel stuk geblazen. Is er weinig windschering, dan kan de rotatie niet alleen blijven bestaan, maar ook blijven versnellen.

Een beginnende waterhoos zie je vaak eerst als een trechtervormige uitstulping onder de stapelwolk, de zogenaamde "funnel" of "tuba". Die tuba ontstaat omdat de luchtdruk in het centrum van de roterende kolom lager is dan die van de omgeving, waardoor de waterdamp er sneller condenseert. We spreken pas van een waterhoos als de rotatie ook aan het zeeoppervlak duidelijk op te merken is, door het opgezogen water. De fraaiste exemplaren zijn die waarbij de opgezogen waterdruppels contact maken met de gecondenseerde waterdruppels van de tuba. Dan zie je één mooie "slurf" van aan de zee tot in de wolk. Dit soort fraaie exemplaren is in de minderheid. Meestal is een groot deel van de snel roterende luchtkolom tussen de zee en de tuba erg moeilijk zichtbaar. Van zodra een waterhoos het land bereikt, verliest ze haar voedingsbodemp (het warme zeewater). Na enkele tientallen meters boven land lost de hoos al op. Waterhozen hebben

ten onrechte het imago dat ze minder gevaarlijk zouden zijn dan hun soortgenoten boven land: de windhozen en tornado's. Als watersporter blijf je maar best ver uit de buurt. En als waterhozen het strand op trekken, blazen ze vaak parasols, windschermen, strandstoelen en zelfs strandcabines weg. Nergens ter wereld zijn er zoveel waarnemingen van waterhozen als in de zuidelijke Noordzee, de Waddenzee en het IJsselmeer. Meestal gaat het om enkele tientallen per seizoen, maar in uitzonderlijke gevallen zijn er zelfs 10 tot 18 verschillende hozen waargenomen op één dag in de kustwateren van de Lage Landen. Kijk dus zeker eens aandachtig naar de stapelwolken boven zee als je op een rustige nazomer- of herfstdag over het strand wandelt. Zelfs onder kleine stapelwolken ontstaan soms al tuba's of hoosjes. Het zou zonde zijn om dit mooie fenomeen over het hoofd te zien.

Een waterhoos waargenomen ter hoogte van de kust van Knokke op 27 september 2020. (Greet Velghe)

¹ Marien meteoroloog OMS Oostende